

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kurios šalies įstatymai taikomi?

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Airija

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Kolizinių normų šaltinis Airijoje pirmiausia yra bendroji teisė, todėl šios taisyklės keičiasi. Tačiau, kadangi teismų praktikos šioje srityje nėra daug, sunku padaryti galutinę išvadą dėl tam tikrose srityse vyraujančios teisės būklės. Visų pirma tai pasakytina apie šeimos teisę. Kalbant apie jurisdikcijai taikytiną teisę, tradiciniai įstatymai, kuriais reglamentuojamas teisės pasirinkimas, laipsniškai keičiami tarptautinėmis konvencijomis ir ES teisės aktais.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1961 m. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos

1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Nežinome jokių dvišalių konvencijų, kuriose būtų nustatytos kolizinės normos ir kurių šalis būtų Airija.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Bendrai laikomasi pozicijos, kad kolizinės normos taikomos tik jeigu bent viena iš šalių reikalauja jas taikyti.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Airijos teismuose retai keliamos bylos, kuriose reikėtų atsižvelgti į doktriną.

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Šioje jurisdikcijoje nėra vieno patvirtinto požiūrio.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Kadangi šiuo klausimu trūksta teismų praktikos, mažai tikėtina, kad Airija taikytų užsienio teisę, kuri prieštarautų Airijos viešajai tvarkai.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Airijos teismai reikalauja, kad užsienio teisės turinys būtų įrodytas kaip faktinė aplinkybė. Užsienio teise siekianti remtis šalis privalo nurodyti ir įrodyti užsienio teisės turinį kaip faktinę aplinkybę taip, kad įtikintų teisėją. Jei šalys pateikia priešingus įrodymus, teisėjas gali įvertinti ekspertų patikimumą ir tada apsvarstyti pirminius įrodymus (pvz., užsienio įstatymai ir bylos), ypač, jei juose taikomos Airijos teismui žinomos sąvokos. Jei Airijos kolizinėse normose nurodyta, kad taikytina užsienio teisė, tačiau nėra viena šalis nepateikia šios teisės įrodymų, teismas paprastai daro prielaidą, kad ji yra tokia pati kaip ir Airijos teisė, nebent įrodoma priešingai.

Paprastai užsienio teisės turinui įrodyti pateikiami ekspertų įrodymai, ir šalims nepakanka teismui pateikti vien užsienio institucijos, įstatymo ar bylos tekstą. Parodymus dėl užsienio teisės gali duoti bet kuris asmuo, kuris yra užsienio teisinės sistemos klausimais kvalifikuotas teisininkas arba turi pakankamai praktinės patirties šios sistemos srityje. Paprastai teismas pats nesiaiškina užsienio teisės turinio.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Airija yra pasirašiusi 1980 m. Romos konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės. Airija įgyvendino šią konvenciją teisės aktu – 1991 m.

Sutartinių prievolių (taikytina teisė) įstatymu. Konvencijos taisyklės taikomos sutartinėms prievolėms visais atvejais, susijusiems su skirtingų šalių teisės pasirinkimu. Tačiau kai kurioms sutartims, pavyzdžiui, sutartinėms prievolėms, kylantioms iš šeimos santykių, konvencija netaikoma.

Reikėtų pažymėti, kad Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“). Tačiau Airija nesutiko įgyvendinti Reglamento Nr. 1259/2010 („Roma III“), kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.

3.2 Nesutartinės prievolės

Šeimos teisės ar santuokos nutraukimo bylose Airijos teismai laiko *lex fori* tinkamu principu, nes juo užtikrinamas tikrumas. Airijoje nėra teisės aktų dėl įstatymų kolizijų bylose dėl deliktų, o teismų praktikos šioje srityje labai nedaug. Airijos teismai atsižvelgia į *lex fori* principą, pagal kurį turi būti taikoma bylą nagrinėjančio teismo vietos valstybės teisė, ir į *lex loci delicti* principą, pagal kurį turėtų būti taikoma pažeidimo padarymo vietos teisė. Teismai taip pat gali atsižvelgti į tinkamą deliktų teisę, kurioje patariama laikytis lankstaus požiūrio, leidžiant teismui apsvarstyti visus skirtingus siejamuosius veiksnus ir atitinkamai priimti sprendimą dėl jurisdikcijos.

Reikėtų pažymėti, kad Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“).

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal jo tėvo gyvenamąją vietą, jei jo tėvai vaiko gimimo metu buvo susituokę. Jei vaiko gimimo metu jo tėvai nebuvo susituokę arba jei tėvas vaiko gimimo metu yra miręs, vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal jo motinos nuolatinę gyvenamąją vietą. Ši taisyklė taikoma, kol vaikui sukanka 18 metų, nes tada vaikas tampa pilnametis ir yra veiksnus pasirinkti nuolatinę gyvenamąją vietą.

Asmuo gali pasirinkti gyvenamąją vietą, faktiškai gyvendamas atitinkamoje jurisdikcijoje ir ketindamas ten gyventi neribotą laiką arba nuolat. Jei kuri nors iš šių aplinkybių išnyksta, asmens nuolatinė gyvenamoji vieta tampa jo kilmės vieta. Susituokusi moteris įgyja savo nuolatinę gyvenamąją vietą, neatsižvelgiant į jos sutuoktinio nuolatinę gyvenamąją vietą.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

1987 m. Vaikų statuso įstatymu nesantuokinio vaiko sąvoka panaikinta. Pagal šį įstatymą kiekvieno asmens santykiai su jo tėvu ir motina nustatomi neatsižvelgiant į tai, ar tėvas ir motina yra ar buvo susituokę.

Nepaisant to, jei vaiko tėvai nėra susituokę vaiko gimimo dieną arba vaiko pradėjimo metu, vaikas nelaikomas santuokiniu. Tačiau vaikas gali būti „įteisintas“ vėliau jo tėvams susituokus. Santuokoje gimusio ir vėliau tėvams susituokus „įteisinto“ vaiko konstitucinė padėtis nesiskiria. Be to, nesiskiria tėvų išlaikomo ar iš jų paveldinčio vaiko teisės, nepaisant to, ar tėvai yra susituokę.

Kai Airijos teismas įgyvendina jurisdikciją byloje pagal Reglamentą 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“), paprastai jis taiko Airijos teisę.

Jei Airijos teismai turi jurisdikciją įvaikinimo byloje, taip pat bus taikoma Airijos teisė.

Reikėtų pažymėti, kad aukštesnės instancijos teismai turi jurisdikciją priimti nutartis, pagal kurias užtikrinamos Airijos piliečio konstitucinės teisės, neatsižvelgiant į vaiko įprastinę gyvenamąją vietą. Bet koks teismo sprendimas įgyvendinti savo jurisdikciją turi būti grindžiamas tuo, ar atitinkamomis aplinkybėmis teismui tinka ir reikia tai daryti, atsižvelgiant į tarptautinės privatinės teisės normą, susijusią su teismų tarpusavio pagarba.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Kalbant apie santuoką, pagal Airijos teisę, 2015 m. gegužės 22 d. priimtame 34-ajame Konstitucijos pakeitime nustatyta, kad du asmenys, neatsižvelgiant į jų lytį, pagal įstatymą gali sudaryti santuoką. Todėl nuo 2015 m. Santuokos įstatymo priėmimo ir taikymo tuoktis gali veiksnūs, santuoką laisvai galintys sudaryti asmenys, neatsižvelgiant į jų biologinę lytį. Airijoje santuoka nebus laikoma galiojančia, jei viena iš šalių yra transseksualas ir susituokia būdamas naujos lyties. Pagal Tarptautinės privatinės teisės normas užsienyje sudaryta santuoka bus pripažįstama tik jeigu yra įvykdomos tam tikros sąlygos. Šalys turi būti įvykdžiusios formalumus, taikomos santuokos sudarymo vietos jurisdikcijoje (*lex loci celebrationis*). Šalys turi būti veiksnios sudaryti santuoką pagal jų nuolatinės gyvenamosios vietos jurisdikcijos taisykles. Užsienyje sudaryta santuoka turi būti analogiška santuokai, kaip ji paprastai suprantama Airijoje. Pavyzdžiui, jei santuoka gali būti poligamiška, ji nebus pripažinta.

Nutarimais, priimtais pagal 2010 m. Civilinės partnerystės ir tam tikrų sugyventinių teisių ir pareigų 5 straipsnį, numatyta pripažinti tam tikras užsienyje registruotų santykių kategorijas, Airijos teisėje suteikiant teisę ir pareigą prilyginti šiuos santykius Airijoje registruotai civilinei partnerystei, jei atitinkama pora būtų turėjusi teisinį subjektiškumą registruoti civilinę partnerystę Airijoje.

Kalbant apie jurisdikciją santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos panaikinimo byloje, Airijoje tiesiogiai taikomas Reglamentas Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo („Briuselis IIa“). Jei jokia kita valstybė narė neturi jurisdikcijos pagal Reglamentą „Briuselis IIa“, jurisdikciją gali turėti Airijos teismai, jei bent vienos iš šalių nuolatinė gyvenamoji vieta bylos iškėlimo metu yra šioje valstybėje.

Jei Airijos teismas turi jurisdikciją santuokos nutraukimo byloje, šeimos teise grindžiamam procesui ir visiems papildomiems ar susijusiems klausimams jis taikys savo valstybės teisę.

Jei Reglamentas „Briuselis IIa“ netaikomas, santuokos nutraukimas užsienyje bus pripažįstamas, jei santuoka nutraukta šalyje, kurioje kuris nors iš sutuoktinių nuolat gyveno bylos dėl santuokos nutraukimo iškėlimo dieną.

3.5.1 Išlaikymo prievolės

Šiuo metu reikalavimams dėl išlaikymo taikomas Tarybos reglamentas Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje.

Iš esmės Išlaikymo reglamento tikslas – nustatyti bendras taisykles, susijusias su jurisdikcija, taikytina teise, pripažinimu, vykdymu, bendradarbiavimu ir standartiniais dokumentais, kad Europos Sąjungoje būtų lengviau veiksmingai išieškoti išlaikymo išmokas. Kadangi vienas iš pagrindinių reglamento tikslų yra užtikrinti, kad išlaikymo kreditorius galėtų nesunkiai prašyti valstybėje narėje priimti sprendimą, kuris, nesant reikalo imtis papildomų formalumų, būtų savaime vykdytinas kitoje valstybėje narėje, išlaikymo reglamente numatytos priemonės, susijusios su jurisdikcija, įstatymų kolizija, pripažinimu ir vykdytinumu, vykdymu ir teisine pagalba, ir juo siekiama paskatinti centrinių įstaigų bendradarbiavimą. Pagal reglamentą pareiga vykdyti pradinės nutarties sąlygas be jokių pakeitimų yra labai aiški ir priimto sprendimo esmė jokiais aplinkybėmis negali būti peržiūréta valstybėje narėje, kurioje vėliau prašoma pripažinimo ir vykdymo. Taigi pagal reglamentą valstybės narės teismui, kuriame nėra iškelta byla, draudžiama suteikti galimybę priimti naujas ar susijusias nutartis.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Jei nėra priešingo ketinimo, šalių sudaryta vedybinė sutartis bus aiškinama pagal sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jei tokia sutartis nesudaryta, taikytina teisė taip pat nustatoma pagal sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę. Jei sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta yra bendra, ji laikoma sutuoktinių nuolatinė gyvenamąja vieta. Jei sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, tikėtina, kad sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta bus nustatoma pagal taikytiną teisę, su kuria šalys ir santuoka yra glaudžiausiai susiję.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Pagal bendrą taisyklę nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma turto buvimo vietos teisė, o valstybės, kurioje miręs asmuo nuolat gyveno mirties metu, teisė taikoma jo kilnojamojo turto paskirstymui ir paveldėjimui.

Testatoriaus veiksnumas nustatomas pagal jo nuolatinės gyvenamosios vietos teisę, nors yra nuomonių, kad, kalbant apie nekilnojamąjį turtą, turėtų būti taikoma *lex situs*.

Jei per laikotarpį nuo testamento sudarymo dienos iki testatoriaus mirties pasikeičia jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nėra vieningos nuomonės dėl to, ar veiksnumą reikėtų nustatinėti pagal teisę tos valstybės, kurioje testatorius nuolat gyveno testamento sudarymo metu ar kurioje jis nuolat gyveno mirties metu. Testamentas oficialiai galioja pagal 1965 m. Paveldėjimo įstatymą, jei jo forma atitinka kurią nors iš toliau nurodytų teisių: vietos, kurioje testatorius pareiškė testamentinę valią, teisę; valstybės, kurios piliečiu, nuolatiniu ar įprastiniu gyventoju testatorius buvo pareiškdamas testamentinę valią arba mirties metu, teisę; jeigu kalbama apie nekilnojamąjį turtą – jo buvimo vietos teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Airijos teisėje daromas skirtumas tarp kilnojamojo ir nekilnojamojo turto ir nustatant, ar atitinkamas interesas susijęs su kilnojamoju, ar su nekilnojamoju turtu, taikoma turto buvimo valstybės teisė.

Pagal bendrą taisyklę nekilnojamojo turto atveju taikoma šio turto buvimo vietos teisė.

3.9 Bankrotas

Reglamente Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (toliau – Bankroto reglamentas) numatytos bankroto byloms ES taikomos jurisdikcijos taisyklės[1]. Bankroto reglamento 3 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės, kurioje yra skolininko pagrindinių turtinių interesų buvimo vieta, teismai turi jurisdikciją iškelti bankroto bylą. Todėl Airijoje iškelta bankroto byla bus nagrinėjama Airijos teismuose pagal Airijos teisę, taikomą reikalavimų pateikimui, patikrinimui ir pripažinimui bankroto byloje. Pagrindiniai aktualūs teisės aktai yra 2014 m. Įmonių įstatymas, 2012–2015 m. Asmens nemokumo įstatymas ir 1988 m. Bankroto įstatymas.

Susijusios nuorodos

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Nuo 2017 m. birželio 26 d. pakeistas nauja redakcija išdėstytu ES reglamentu 2015/848 dėl nemokumo bylų.

Paskutinis naujinimas: 18/11/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija

nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.